

Izvorni znanstveni rad
UDK 247.9(497.5 Dubrovnik) "13/15"
739.1(497.5 Dubrovnik) "13/15"
Primljeno: 14.10.2000.

LITURGIJSKI PREDMETI IZ CRKVE SV. ANDRIJE NA PILAMA

VINICIJE B. LUPIS

SAŽETAK: Autor obrađuje više liturgijskih predmeta iz crkve sv. Andrije na Pilama: gotički kalež iz prve polovice 15. stoljeća, ophodno raspelo iz 14. stoljeća i maniristički kalež - dar dubrovačkog nadbiskupa Fabija Tempestiva crkvi sv. Vida. Tražeći parele s ophodnim raspelom iz crkve sv. Andrije na Pilama obrađuje i gotičko fragmentarno sačuvano raspelo iz samostana Sigurate u Dubrovniku, kao i starije pretpotresne liturgijske predmete iz župne crkve sv. Mihajla na Lapadu. Iz zborne crkve sv. Vlaha u Dubrovniku obrađuje renesansnu posudu za blagoslovljenu vodu, djelo dubrovačkog majstora iz 16. stoljeća.

Obrađujući pokretnu baštinu Dubrovnika došlo se do poražavajuće činjenice da je u brojnim prigradskim crkvama i kapelama, od kojih je veći broj u privatnom vlasništvu, svega par umjetnina sačuvano iz prepotresnog vremena. Razloge treba zasigurno tražiti u velikoj trešnjoj godini 1667. i u rusko-crnogorskoj pohari, kada je mnogo liturgijskog srebra opljačkano ili prodano da bi se izvršili popravci uništenih crkava. U ovom radu su obrađene umjetnine koje nisu do sada spomenute u znanstvenoj literaturi, izuzev usputno kada je riječ o ophodnom raspelu iz Sigurate. Jedino novoosnovana župa na prigradskom prostoru sv. Petra na Boninovu, na predjelu *Tri crkve* ima više starijih liturgijskih predmeta: kalež iz druge polovice 15. stoljeća, kadionicu iz 16. stoljeća - djelo majstora "I", i ophodno raspelo iz istog vre-

mena.¹

U župnoj crkvi sv. Andrije na Pilama za područje predgrađa i Bosanke, zvane u povijesnim izvorima i “*scti. Andrea de Agnara*,² *Santo Andrea alli orti*,³ *Santo Andrea ale Pile*”,⁴ pronađeno je više liturgijskih predmeta iz predpotresnog vremena.⁵ Valja istaknuti da je ova još neistražena crkva u osnovi trotravejalna predromanička crkva sačuvana u prezbiteriju, koja je tijekom 16. stoljeća dobila novu crkvenu lađu i trijem ispred.⁶ Od predromaničke crkve je ostala sačuvana predromanička trazenka, kapiteli i vjerojatno dobar dio zidova u svetištu. Tijekom sedamdesetih godina 18. stoljeća unutar crkve s pet oltara obnovljena je unutrašnjost.⁷ Valja znati da je uz crkvu sv. Andrije sve do 1464. godine postojao samostan trećoretkinja sv. Franje, koje su poslije rušenja predgrađa i turske opasnosti preseljene unutar zidina, u kuću dubrovačkog plemića *Joannesa de Volzza* kraj crkve sv. Nikole na Prijekome.⁸ Sve do ustrojavanja crkvene župe, krajem 15. stoljeća, opstojala je eremitaža uz crkvu.⁹ Radikalna restauracija tridesetih

¹ Ivo Lentić, »Zlatarstvo.«, u: *Zlatno doba Dubrovnika*. katalog izložbe, Zagreb: *Muzejsko glazerijski centar*, 1987: 370, 383, 384.

² *Diversa Notariae*, sv. 5, f. 4 od 19. XI. 1326. (Državni arhiv u Dubrovniku, dalje: DAD).

³ *Testamenta Notariae*, sv. 7, f. 93v (DAD, dalje: *Test. Not.*). »Testamento Tuerdne muliers de Ivan sartor... ancor lasso a Santo Andrea ali orti gross XII...» (od 11. IX. 1385.).

⁴ *Test. Not.*, sv. 33, f. 29. »Io Catherina figliola di questo Giovanni De Gondola et uxor de olim S Martholo Ma. De Lucari... Item lasso mia tavola de cypresso che si venda, e che si compra del olio per la candela se sto. Andrea ale Pile...».

⁵ Vinicije B. Lupis, »Neuspjeli pokušaj uspostavljanja dvanaest crkvenih župa dubrovačkog nadbiskupa Lodovica Beccadellija 1556. godine.« *Naša Gospa* 16 (1999): 12-14.

⁶ *Acta Minoris Consilii*, sv. 26, f. 150v (DAD, dalje: *Cons. Min.*).

⁷ *Liber Divesrorum 1775-1783*, f. 253v, 254 (Arhiv Dubrovačke biskupije). »Illmo, e Rmo Monsig. Li Procuratori della Chiesa di S. Andrea alle Pille uni... Sn... di V.S. Illma, e Rma con tutto ossequio l'isponqono, qualamentecostr.tti della necessita B risarcire la Capella, e l'Altare Maggiore della prefata Chiesa, che ormai per l'antichitB della fabrica minacciavano rovina e non avendo la Chiesa intrate per mantenere cinque Altari, con permissione di V. S. Illma, e Rma hanno abbattuto due oltari, i materiali di quali ora desiderarebbero vendere, ed il ricavato conventire nella ristaurazione della Capella, e dell'Altare maggiore: onde u...lmente la supplicano di accordargeli questa dispensa...

die 28 Junii 1782

Illmo et Rnums Dmus Gregorius Lazzaris Arhiepug Raguss visa contropta D.D. Procura S. Andreae ad Pillas supplicatone amte Ord. benique indulsit Orationibus quatenns duoni, depressioni Altarii materialia alienare, et vendere possuit, et valeant...»

⁸ *Test. Not.*, sv. 18, f. 120v, 121.

⁹ *Cons. Min.*, sv. 25, f. 284v.

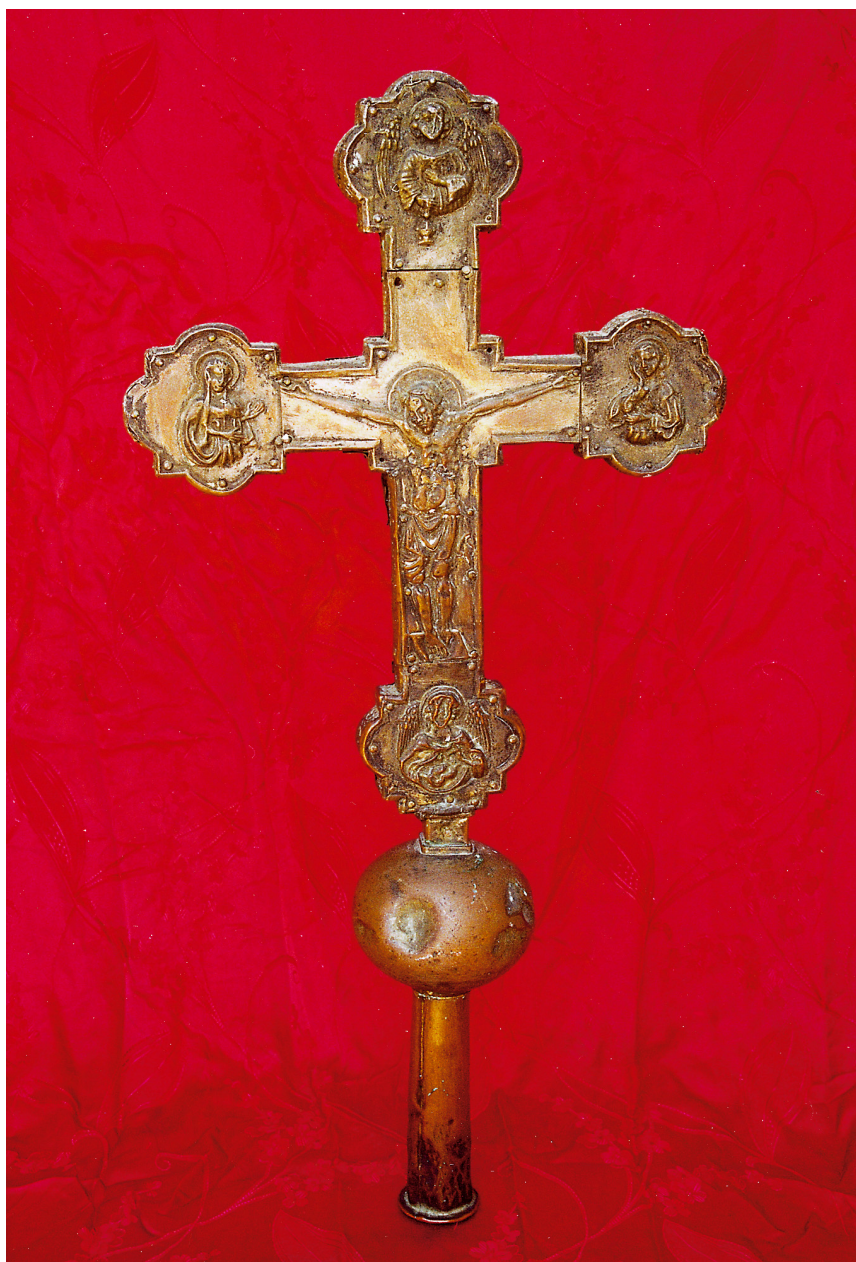
godina uklonila je barokni oltar u kojem je bila ugrađena romanička Bogorodica iz 13. stoljeća, a koja se danas čuva u Moćniku dubrovačke prvostolnice i na njenom mjestu je dubrovački slikar - amater Scatollini naslikao fresku s prikazom Gospe s Kristom sa sv. Nikolom i sv. Vlahom. Toma Ivanović je u svom *Pravnovjerstvo starih mladiem dubrovčanom na isgled* godine 1804. pisao o čudotvorstvu ove slike, a tijekom 20. stoljeća je ušla u stručnu literaturu.¹⁰

U sakristiji se čuva gotičko ophodno raspelo od posrebnog bakrenog lima (64,2 x 29,8 x 2,2 cm). Na prednjoj strani nalazi se gotički opušteni Kristov korpus s neproporcionalnim prekriženim nogama na supadaneju. Bočno su kvalitetno iskucani likovi žalosnog sv. Ivana i Bogorodice, još romaničke impostacije. U gornjoj i donjoj trilobi nalaze se danas ulubljeni, ali izvorno izvaredno plastični likovi anđela s kadionicom i sferom. Nodus i cjevasti usadnik su bez ikakvog ukrasa. Na stražnjoj strani posred križišta je smješten Kristov lik "*Maestas Domini*" s četiri simbola evanđelista. Visoka kakvoća reljefa, danas teže čitljiva zbog kasnijih oštećenja, dolazi do izražaja upravo u kontrastu glatke površine i reljefa.

U Malom Stonu, u župnoj crkvi sv. Antuna Opata čuva se raspelo iskucano po istim štancama, jedino je na prednjoj strani manjkav lik sv. Ivana, a na stražnjoj strani je poremećen redosljed pločica.¹¹ Oba se križa mogu datirati u 14. stoljeće. Ova grupa križeva ima iste bočne limove s motivom trolisne vitice kao i veća skupina križeva s prepoznatljivim likom "ukovrdžavih anđela". Bliski su jednoj široj skupini gotičkih križeva, koja se javlja u Lombardiji, Venetu, Zadru i dubrovačkom kraju. Križu iz crkve sv. Andrije na Pilama i sv. Antuna Opata u Malom Stonu može se pridružiti i takozvani križ "Sv. Vladimira" iz sela Mikulići kraj Bara, koji do sada, zbog specifičnih uvjeta čuvanja, nije obrađen u znanstvenoj literaturi. Ovdje se radi vjerojatno o jednom križu koji potječe iz neke od brojnih katoličkih crkava i samostana grada Bara, a sada se čuva kod pravoslavnog stanovništva u selu Mikulići na Rumiji. Lik anđela s kadionicom s gornje haste reversa dubrovačkog križa istovjetan je s barskim križem. Kada se bude u mogućnosti detaljne snimke križa iz okolice Bara potvrdi će najistočniji primjer ove skupine. Na dubrovačkom području pronađeni su u Dubi Stonskoj, Cavtatu i franjevačkom samostanu Male braće u Dubrovniku ophodni gotički križevi i

¹⁰ Đorđe Tadić, *Grada o slikarskoj školi u Dubrovniku*. knjiga V. Beograd: SANU, 1952: 4., 98.

¹¹ Vinicije B. Lupis, *Sakralna baština Stona i okolice*. Ston: Matica hrvatska Ston, 2000: 173-178.

Slika 1. Župna crkva sv. Andrije na Pilama, Dubrovački majstor, Ophodno gotičko raspelo iz 14. st. (prednja strana), (foto: Božo Gjukić)

Slike 1.1. do 1.5. Detalji prednje strane

svima je zajedničko pojavljivanje istih likova anđela s kovrdžicama i u osnovi istim štancama.¹² Ova velika skupina ophodnih križeva preklapa se s ranijom skupinom, koja je prepoznata u Malom Stonu, Dubrovniku i okolici Bara. Isti simbol sv. Ivana s reversa ophodnog križa iz crkve sv. Andrije nalazimo na ophodnom križu iz crkve San Pietro di Carnia u Zugliu, a Carlo Gaberscek¹³ pripisuje ga udineškoj radionici, s upitnom atribucijom zlataru Nicolò di Lionellu, datiravši ga u sredinu 15. stoljeća. Ipak, mora se reći da se ovdje radi o posve drugom likovnom ansamblu bogatog ophodnog križa od pozlaćenog srebra, razvijenog kaštilca na nodusu i likova mlohavije anatomije, iskivanih po seriji istrošenih matrica ranije skupine "ukovrdžanih anđela". Talijanski povjesničari iz područja Lombardije ovu skupinu datiraju u 16. stoljeće, što je primjerenije vremensko određenje za dubrovačku skupinu.¹⁴

Izuzimajući već ranije spomenut fragmentarno sačuvan ophodni križ iz franjevačkog samostana Male braće, unutar zidina Grada čuva se samo polovično sačuvano ophodno raspelo kod sestara franjevki u samostanu Sigurata (Preobraženje Kristovo).¹⁵ Radi se o zanimljivom gotičkom ophodnom križu od iskucanog bakrenog lima s dobro sačuvanom pozlatom. Na križištu je iskucan Kristov korpus s širokom nepravilnom bisernom aureolom. Noge su neproporcionalne prema tijelu, a bočni likovi Bogorodice i sv. Ivana slobodne su varijante ranije grupe ophodnih raspela, te su postavljeni u nepravilne šesteroliste. U gornjoj trilobi je vulgarizirani lik anđela sa sferom, a u donjoj simbol sv. Luke. Simbol sv. Marka - lav, očito poistovjećen s golubicom, iskucan je iznad Kristove glave. Može se reći da se ovdje radi o rustificiranom uratku domaćeg zlatara, koji je poznao kvalitetne gotičke križeve ranijih serija, te se približio skupini ophodnih rustičnih gotičkih križeva sa zadarskih otoka, o kojim je iscrpno pisao Ivo Petricioli.¹⁶

Vrativši se ponovo crkvi sv. Andrije na Pilama i njenim umjetninama teba obratiti pozornost na dva kaleža. Prvi, stariji gotički kalež (19,1 x 11,7

¹² Vinicije B. Lupis, *Sakralna baština Stona i okolice*: 173-178.

¹³ Carlo Gaberscek, »Gotico.«, u: *Ori e tesori d'Europa - Mille anni di oreficeria nel Friuli - Venezia Giulia*. (Katalog izložbe), Milano: *Electa*, 1992: 72, 73.

¹⁴ Oleg Zastrow, »Oreficerie.«, u: *Museo d'Arti Applicate*. Milano: *Electa*, 1993: 30-47.

¹⁵ Anđelko Badurina, *Sigurata*. Dubrovnik, 1983: 6; Anđelko Badurina, *Sigurata crkva i samostan Preobraženja Kristova u Dubrovniku*. Dubrovnik, 1986: bez paginacije, slika 3.

¹⁶ Ivo Petricioli, »Prilozi proučavanju srednjovjekovnog zlatarstva u Zadru.« *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru* (Razdio društvenih znanosti) 1 (1960/61): 132-145.

x 8,4 cm) ima novu kružnu, plošno svedenu bazu od iskucanog i pozlaćenog srebrnog lima s iskucanim rustičnim, mlohavim ornamentom, koji vodi ljevokasto do gotičkog nodusa. Kasnobarokna baza, koja je zamijenila stariju nije providena nikakvim žigom, jedino su s unutrašnje strane baze nemarno ugravirana slova: M.G. Iznad i ispod nodusa smješten je šesterostrani prsten oko kojeg teku po dvije gotičke arkadice, izdignute iznad nepozlaćene podloge. Na nodusu se između šest okruglih ispupčenja, u čijim se ovalima nalaze slova gotičke minuskule: O. H. N. X. S. X., uokolo su postavljeni stilizirani listovi akantusa. Pozlaćena čaška kaleža strmo je svedena, sačuvala je izvornu pozlatu, a posebnu kvalitetu daju fasetni lomovi svjetlosti, nastali uslijed tehnologije iskucavanja metalne ploče u srebrnu kupu. Slični kalež upitnog dubrovačkog podrijetla čuva se u *Stalnoj izložbi crkvene umjetnosti u Zadru*, koju je Ivo Petricioli dvojbeno datirao u 15. stoljeće.¹⁷ U riznici splitske katedrale čuva se gotičkih kaleža iz 15. stoljeća, slične modelacije i likovne morfologije, pa se na osnovu komparacije kalež iz crkve sv. Andrije može datirati u rano 15. stoljeće.¹⁸ Tako je ovaj kalež jedan od dva gotička kaleža sačuvana izvan gradskih zidina i predstavlja jedini sačuvani primjer svoje skupine s arkadicama u dubrovačkom kraju.

U istoj sakristiji čuva se kalež (20,3 x 11,8 x 8,3 cm) koji sada pripada crkvi sv. Jakova u Višnjici, a izvorno je pripadao crkvi sv. Vida. Najvjerojatnije je ovaj kalež pripadao crkvi sv. Vida na Pilama, uz koju su do godine 1290. boravile klarise, a ne dvjema gradskim crkvama istog titulara, koje su bile uvijek u privatnom vlasništvu.¹⁹ Radi se o kasnorennesansnom, bolje rečeno manirističkom kaležu, nastalom u domaćoj dubrovačkoj radionici. Kalež je šesterostrane baze, strmo svedene, profiliranog ruba, a u poljima ima ugravirane uzbibane akantusove listove. Nodus u obliku amforice neproporcionalnih je dimenzija i vodi do glatke i strme košarice - još gotičke forme, te spada u skupinu kaleža specifičnog "nemira", koju najbolje reprezentira kalež iz crkve sv. Mihajla u Dančanju na poluotoku Pelješcu. Ovoj skupini pripadaju kaleži u crkvama: sv. Ivan Glavosjek u Trnovi, sv. Ana u Podimoču, sv. Antun u Maranovićima, sv. Vid u Koritima i sv. Nikola u Dubi Stonskoj. Kaležu se može prigovoriti zakošena čaška, ali se stilski ne

¹⁷ Ivo Petricioli, *Stalna izložba crkvene umjetnosti Zadar*. Zadar, 1980: 78.

¹⁸ Deša Diana, Nada Gogala, Sofija Matijević, *Riznica splitske katedrale*. Split, 1972: 44-51, sl. 1 -4.

¹⁹ Lukša Beritić, »Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku.« *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956): 65.

Slika 2. Župna crkva sv. Andrija na Pilama, Dubrovački majstor, Ophodno gotičko raspelo iz 14. st. (stražnja strana) (foto: Božo Gjukić)

Slike 2.1. do 2.5. Detalji stražnje strane

može poreći vještina majstora u suverenom vladanju zanatom. Termin manirizam, koji potječe od talijanske riječi “maniera”, koju je koristio Giorgio Vasari kada je opisivao određeni tip stilskog izražavanja koji su koristili njegovi suvremenici, vezuje se za prenaplašavanje oblika na štetu njegove funkcije, nestabilnosti oblika i stalnom traženju originalnosti. Sve se ovo može primijeniti i na naš skromni kalež, poglavito u njegovoj disproporciji i visini. Unutar baze ugraviran je natpis: ”F(abius) TEMPESTIVVS. ARCHIEP(i)S(copus). R(a)GVSIN(us). PRO. ECC(sia). S(anc)TI. VITI.”. Radi se, dakle, o dubrovačkom nadbiskupu šezdeset i četvrtom po kronotaksi, koji je biskupovao od godine 1602. do 1616. godine, i on je kalež naručio za crkvu sv. Vida.²⁰

U staroj prigradskoj župnoj crkvi sv. Mihajla na Lapadu među novijim liturgijskim posuđem iz 19. i 18. stoljeća nalaze se dva starija kaleža. Mlađi kalež od pozlaćenog bakra i srebra (22 x 7,9 x 10,1 cm) ima jednostavno kružno svedenu bazu i amforasti nodus, koji vodi do kupe s košaricom izvedenom u tehnici na proboj, a među lisnatim ornamentom proviruju andeoske glavice, iznad kojih teče niz šiljastih ukrasa. Radi se o domaćem radu koji ima paralelu u kaležu iz crkve Gospe Luncijate (bivša župna crkva župe Stonskog Polja) kraj Stona. Srećom, lapadski kalež s unutrašnje strane baze ima ugraviran natpis: ”EX DONO. D. CHRISTOFORI DE GEORGIIS. ANNO MDCL.”. Ovaj natpis je omogućio datiranje veće skupine kaleža slične forme u dubrovačkom kraju, koja se samostalno razvijala od manirističkog oblika kaleža nadbiskupa Tempestiva, sažimajući ranije gotičke i renesansne oblike u novi poseban barokni jezik dubrovačkih majstora.

Drugi kalež (22,2 x 11,2 x 8,7 cm) iz iste crkve je kvalitetni kasnorenesansni primjer mletačkog zlatarstva, providen žigovima: državnim žigom (mletački lav u ovalu), žigom kovnice - providnika srebra iz 16. st. (AB u ligaturi), žig s providnikovim inicijalima (TS spleteni inicijali) iz druge polovice 16. stoljeća²¹ i žigom drugog providnika (FG). Uz ove žigove, na čaški, koja je novija, nalaze se mletački žigovi: glava konja - znak toleranci-

²⁰ Daniele Farlati, *Illyricum sacrum*. t. VI. Venetiis, 1800: 257-258.

²¹ Ivan Bach, »Zlatarski žigovi na nekim predmetima u Zadru i Ninu.« *Prilozi povijesti umjetnoosti u Dalmaciji* 21 (*Fiskovičev zbornik* 1) (1980): 515-524. Autor žig nalazi na lađici za tamjan iz godine 1537. godine, a ova datacija ne odgovara dataciji Pietra Pazzija. (vidi sljedeću bilješku). Mnogo puta se pokazalo da Pazzijeve datacije ne odgovaraju stvarnosti, te ih moramo uzeti s rezervom. Do pojave popisa mletačkih zlatara s njihovim žigovima, kao i providnika kovnice u Mlecima, sve datacije treba uzeti s rezervom.

Slika 3. Župna crkva sv. Andrije na Pilama, Dubrovački majstor, Gotički kalež iz prve polovice 15. st. s popravkom nodusa iz 18. st. (foto: Božo Gjukić)

Slika 4. Samostanska crkva sv. Jakova u Višnjici, Dubrovački majstor, Maniristički kalež nadbiskupa Fabiusa Tempestivusa (1602-1616) (foto: Božo Gjukić)

je, u upotrebi od 25. prosinca 1810. do 1. ožujka 1812. godine, globus sa zodijakom i sedam zvijezda i brojkom 2 - oznakom garancije za veće predmete, u upotrebi od 1. ožujka 1812. do 1861., pramčani ukras - teritorijalna oznaka Mletaka od 1. svibnja 1812. do 31. svibnja 1873. godine.²² Ovaj učestali primjer kaleža okrugle baze, izveden u tehnici iskucanog srebra s girlandama i andeoskim likovima koji se ponavljaju na amforastom nodusu, koji će tijekom transformacije u 17. stoljeću postati kruškolik i sa znatno mekšim i uzbibanim florealnim ornamentom, čest je duž cijele hrvatske obale. Zanimljivo je da je kalež nastao u mletačkim radionicama druge polovice 16. stoljeća i u istim radionicama popravljen tijekom prve polovice 19. stoljeća.

Pišući o starijem zlatarstvu svakako se valja osvrnuti na do sada neočenu posudu za krštenu vodu (16,9 x 12,4 cm) od iskucanog i lijevanog srebra iz zborne crkve sv. Vlaha. Danas je teško znati što je sve spašeno iz sakristije crkve sv. Vlaha u katastrofalnom požaru od 24. svibnja godine 1706., kada je stara crkva nestala. U apostolskoj vizitaciji nadbiskupa Giovannija Francesca Sormana iz 1573. godine ne navodi se renesansna posuda za blagoslovljenu vodu sa škropilom.²³ Okrugla baza prekrivena je tipičnim renesansnim arkadama, nad kojima je zupčasti niz. Tijelo posude je u donjoj zoni glatko, a nad njim je zona s natpisom, koji teče između dva kvadribolna medaljona. Jedan medaljon s ugraviranim likom Bogorodice, koja u jednoj ruci drži sferu, a u drugoj Krista, nalazi se u dvoznačnom pejzažu. Na jednoj strani je križ na brijegu Golgoti - simbol muke njezina Sina, a s druge strane kladenac i stablo - simboli Navještenja Bezgrešnoj. U drugom kvadribolu je ugraviran lik sv. Vlaha u biskupskom ornatu kako drži pastoral, a drugom rukom blagoslivlja na bogatom gotičkom prijestolju. Dvije lavlje glave nose držače za tordiranu ručicu posude. Između teče natpis: "+ HORA. PRO NOBIS. BEAT(brisano slovo i) (medaljon s likom Bogorodice) E. BLASI UT DIGNI EF (*ficiamur*) R (*promotionibus*) CHR (medaljon s likom sv. Vlaha) (*isti*)". Iznad natpisa tijelo posude je prekriveno motivom riblje ljuske, a dosta oštećena posuda za blagoslovljenu vodu nije providena državnim žig-

²² Pietro Pazzi, *I punzoni dell'argenteria e oreficeria veneziana*. Venezia, 1990: 36, 61, 104, 163; Ugo Donati, *I marchi dell'argenteria italiana*. Novara: Istituto De Agostini, 1993: 106, 108, 120, 219.

²³ Cvito Fisković, »Umjetnine u nekadašnjoj dubrovačkoj crkvi sv. Vlaha.« *Zbornik za likovne umetnosti* 5 (1969): 325-335.

om Dubrovačke Republike. Uz posudu je sačuvano škropilo od srebra (27,4 x 1,45 x 4,7 cm), koje je dosta oštećeno i, po svemu sudeći, kopija starijeg. Na kugli škropila, ukrašenoj s geometrijskim ukrasom, može se nazrijeti natpis: " ..HORA PRO NOBIS.. ".

U Pinakoteci u Dubrovniku čuva se druga posuda za blagoslovljenu vodu, koja je djelo istog majstora, a nju je Ivo Lentić pripisao dubrovačkom majstoru iz 16. stoljeća.²⁴ Radi se samo o sitnim razlikama, što je donji dio posude prekriven stiliziranom ribljom krljušti, ima drugi natpis, a unutar kvadribolnih medaljona su iskucane vitice akantusa. Oba primjera renesansnog dubrovačkog zlatarstva lijep su dokaz simbioze renesansnog oblika, ukrasa i gotičke tradicije u uporabi grafije i gotičke impostacije sv. Vlaha, nasuprot renesansnom reljefu Bogorodice s Kristom.

Ovim radom nastojalo se potaknuti detaljno istraživanje crkvenih sakristija u tragu za starijim liturgijskim predmetima koji su izmakli oku ranijih istraživača, a osobito su bitni za stvaranje slike likovnih strujanja u Dubrovniku od 14. do 17. stoljeća, svjedočeći o golemom civilizacijskom značenju Dubrovnika kao kulturne spojnice Istoka i Zapada.

Slika 5. Detalj baze kaleža nadbiskupa Fabiusa Tempestivusa (foto: Božo Gjukić)

²⁴ I. Lentić, »Zlatarstvo.«: 386. i slika na str. 269.

Slika 6. Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku, Dubrovački majstor, Renesansna posuda za blagoslovljenu vodu iz 16. st. (foto: Miljenko Mojaš)

Slika 7. Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku, Dubrovački majstor, Škropilo, 19. st.? (foto: Miljenko Mojaš)

LITURGICAL OBJECTS FROM THE CHURCH OF ST. ANDREW IN PILE

VINICIJE LUPIS

Summary

The author has examined a number of liturgical objects from the parish church of St. Andrew in Pile: a Gothic chalice, dated to the first half of the fifteenth century, a Gothic processional cross from the fourteenth century, and a manneristic chalice, the work of Ragusan goldsmiths, donated to the church of St. Vitus by Fabius Tempestivus, the archbishop of Dubrovnik (1602-1616). In a broader discussion of the church's collection of Gothic processional crosses, particular attention is drawn to the Gothic processional cross from the monastery of the third order of Franciscan nuns, the "Sigurata," attributed to a fifteenth-century local goldsmith. Also described by the author are two chalices from St. Michael's Church on Lapad, dating from before 1667, and a Renaissance vessel for holy water from St. Blaise's Church in Dubrovnik, probably the work of a sixteenth-century Ragusan craftsman.